

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

DYREASSISTERENDE INTERVENSJONER SOM RESSURS I
FOREBYGGENDE ARBEID

ANIMAL-ASSISTED INTERVENTIONS AS A RESOURCE IN PREVENTIVE WORK

Karen Boksasp Haaland

Bachelor i sosialt arbeid - BSV5-300

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Institutt for Velferd og deltaking

Veileder: Magne Eikås

Innleveringsdato: 24.05.2019

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Abstract

In this project assignment I have written about how social workers can use animal-assisted intervention as a preventive resource in their work. The research question is “What are animal-assisted interventions, and how can a social worker use dogs as a relief resource in preventive work for youth?” The assignment is written after three years in an institution for higher education.

The task contains a short introduction where method and informants are presented.

Afterword's, I have theory, interviews and finally discussion where I use theory and the interviews to elucidate the problem. I have chosen to focus on early prevention in school, leisure time and how to use animal, specifically dogs, in work with vulnerable young people in the interviews and discussion part. Through the discussion and the interviews, I have also got the impression that the dogs are helping to promote the physical and mental ailments, while at the same time it can contribute to increasing the confidence, social support and self-confidence of the youth.

Innholdsfortegnelse

ABSTRACT	2
1.0 INNLEDNING	4
1.1. PROBLEMSTILLING	4
2.0 METODE	4
2.1 FORFORSTÅELSE	5
2.1.2 BAKGRUNN FOR VALG AV METODE	5
2.1.3 VALG AV INFORMANTER	5
2.1.4 PRESENTASJON AV INFORMANTENE	6
2.1.5 INTERVJU	7
2.1.6 VALIDITET OG RELIABILITET	7
2.1.7 ETISKE OG PRAKTISKE AVVEININGER	8
2.1.8 VALG AV LITTERATUR	8
3.0 TEORI	8
3.1 HVA ER DYREASSISTERTE INTERVENSJONER	8
3.1.2 HISTORISK UTVIKLING	9
3.1.3 DYREASSISTERTE INTERVENSJONER (DAI)	9
3.1.4 DYREASSISTERT TERAPI (DAT)	9
3.1.5 DYREASSISTERTE AKTIVITETER (DAA)	10
3.1.6 HUND I DYREASSISTERTE INTERVENSJONER	10
3.1.7 UTDANNINGSMULIGHETER OG BRUK AV DYR I PROFESJONSSAMMENHENG	11
3.2 DYREASSISTERTE INTERVENSJONER SOM EN HJELPERESSURS I FOREBYGGING	12
3.2.1 FOREBYGGENDE HELSEARBEID	12
3.2.2 DYREASSISTERTE INTERVENSJONER SOM ET HELSEFREMMEDE TILTAK	13
3.2.3 TRIVSEL, MOTIVASJON OG ØKT LÆRING PÅ SKOLEN VED HJELP AV DYR	14
3.2.4 LÆRERE OG MILJØTERAPEUTERS MULIGHETER TIL Å INKLUDERE DYR PÅ I SKOLEN	14
3.2.5 DE FYSISKE OG PSYKISKE FORDELENE EN HUND KAN SKAPE FOR MENNESKER MED ULIKE UTFORDRINGER	15
3.2.6 UNGDOMMER OG RUSPROBLEMATIKK	16
4.0 PRESENTASJON OG DRØFTING AV RESULTATENE	17
4.1 TRIVSEL, MOTIVASJON OG ØKT LÆRING PÅ SKOLEN VED HJELP AV HUND	17
4.1.2 HVORDAN KAN DYREASSISTERTE INTERVENSJONER BRUKES SOM HJELPEMIDDEL I FOREBYGGING	19
4.1.3 HUNDENS EFFEKT PÅ UNGDOMMER MED RUSPROBLEMATIKK	23
4.1.4 IVARETAKING AV DYRET	26
4.1.5 HVA KAN ANDRE LÆRE AV ARBEID MED DYREASSISTERTE INTERVENSJONER	27
5.0 AVSLUTNING	29
6.0 LITTERATURLISTE	30
7.0 VEDLEGG	33
VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV	33
VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	35

1.0 Innledning

Temaet i bacheloren dreier seg om bruken av dyr, spesielt hunder, som hjelp i forebygging ved helsefremmende arbeid. Fokuset er rettet mot hvordan hunder i form av dyreassisterte intervensjoner kan bidra til en miljøterapeutisk og forebyggende hjelp for ungdommer. Når det gjelder dyreassisterte intervensjoner er dette et voksende felt både nasjonalt og internasjonalt, og kan derfor være en viktig ressurs for sosialarbeidere i tiden fremover. Dyr har betydd mye for meg gjennom livet. Derfor ser jeg også hvor viktig dyrenes tilstedeværelse kan være for andre, både fysisk og psykisk. Som en sosialarbeider ser jeg også viktigheten av å kunne bruke de verktøyene og metodene som er tilgjengelige for å gjøre en meningsfull endring for andre. At sosialarbeidere kan bruke nettopp dyr som en hjelperessurs i sitt arbeid er det jeg ønsker å få belyst i denne oppgaven.

1.1. Problemstilling

Hva er dyreassisterte intervensjoner, og hvordan kan en sosialarbeider ta i bruk hunder som en hjelperessurs i forebyggende arbeid for ungdom?

Jeg har valgt å avgrense oppgaven min ved å fokusere på hunder og deres unike væremåte som en forebyggende ressurs i arbeid med ungdom i sårbare situasjoner. Forebyggende arbeid kan foregå på for eksempel skoler eller som oppsøkende ungdomsarbeid. Sårbare følelser er for mange vanskelig å snakke om, så hvis hunden kan bidra til dette, vil det kunne hjelpe dem gjennom tunge tider og bidra til mestring i hverdagen (Johannessen, 2018, s.163).

2.0 Metode

Ifølge sosiologen Vilhelm Aubert er «metode en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert referert i Dalland, 2007, s.112).

Samfunnsvitenskapelig metode er delt inn i to hovedtyper metoder, kvantitative og kvalitative metoder. De kvantitative metodene gir sin data via målbare enheter. De kvalitative metodene søker lyset på å fange opp mening og opplevelse av personer som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2007, s.112).

2.1 Forforståelse

Under praksisen min fikk jeg mulighet til å delta på agility-treninger sammen med en miljøveileder som brukte hunder som en del av undervisningen sin. Agility er en form for hundesport hvor en fartsfylt hinderløype skal gjennomføres. Det krever en god dynamikk både fra hund og hundefører hvor styringskommandoer fra fører skal få hunden til å utføre løypen og lykkes (agilityforeningen, 2015). Undervisningen ligger vekt på hvordan en skal håndtere samværet med hunder, hvor respekt for- og god håndtering kan gi mestring i form av aktiviteten, men også ellers i hverdagen. Jeg har også erfaring når det gjelder jobb fra sykehjem hvor vi har besøkshunder som kommer til pasientene. I disse møtene ser jeg en stor glede og trygghet av dyrenes tilstedeværelse. I tillegg vet jeg at det er flere skoler og universiteter som har tilgang til besøkshunder for elever som trenger litt avbrekk fra stress og lesing til eksamen.

2.1.2 Bakgrunn for valg av metode

Jeg har i min oppgave valgt å bruke kvalitativ forskningsmetode. Formålet ved å bruke en kvalitativ forskningsmetode er å få tak i intervjupersonenes egen beskrivelse av den livssituasjon hun eller han befinner seg i. I en slik form for metode er det derfor viktig å kunne ta vare på det som blir sagt, og sikre seg mot misforståelser. Det handler også mye om å kunne forstå hva det som sies betyr for mennesket en snakker med. Det sies at intervjueren og den som blir intervjuet går sammen på å produsere kunnskap. Derfor vil relasjonen være viktig, og samspillet mellom intervjuer og intervjuperson krever derfor empati og respekt fra meg som skal intervjuer (Dalland, 2017, s. 63-64). Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode fordi jeg mener den vil gi god data og belyse problemstillingen min på en faglig og interessant måte. Fordi problemstillingen min handler om hvordan sosialarbeidere kan ta i bruk dyreassisterte intervensjoner som ressurs for forebyggende arbeid, vil den enkeltes forståelse og mening om temaet være interessant i oppgaven min.

2.1.3 Valg av informanter

Jeg har valgt å bruke to informanter som har erfaring og kunnskap innenfor dyreassisterte intervensjoner i arbeidet sitt med ungdommer. Det var viktig for meg at disse informantene også hadde erfaring når det gjelder tidlig forebygging, da dette ble en sentral del av oppgaven. Når det gjelder kvalitativ undersøkelse er det ikke alltid at kunnskapen innenfor feltet gjelder for flere enn de som er med i undersøkelsen, jeg har derfor valgt en strategisk utvelging når

jeg valgte mine informanter (Larsen, 2007, s.77). Informantene mine er anonymisert med fiktive navn, «Hilde» og «Tove».

Da jeg hadde min praksis var jeg så heldig å bli kjent med en av mine informanter, «Hilde» som jeg skal presentere ytterligere i oppgaven. I tillegg har jeg vært i kontakt med «Tove» som jobber med oppsøkende ungdomsarbeid og har brukt hund som en del av en aktivitet med ungdom. Begge deler deres erfaringer når det gjelder møte med ungdom og hund, og hvordan relasjonene deres utviklet seg gjennom dette.

2.1.4 Presentasjon av informantene

«Hilde» er 56 år og har erfaring både fra barnehage, barneskole og ungdomsskole og har i tillegg vært fritidskontakt og vært avlastningshjem for personer med spesielle behov.

Stillingen «Hilde» har i dag heter miljøveileder men hun har utdanning som fagarbeider. Hun jobber på en ungdomsskole og sier at det ikke finnes en typisk «vanlig» arbeidsdag, men som regel er Hilde med i skoleundervisningen og tilrettelegger for elever med spesielle behov. For elevene er «Hilde» et kjent ansikt ute i friminuttene og mange oppsøker henne når de trenger noen å snakke med eller litt ekstra «voksenkontakt». «Hilde» har også kurset seg for å bli hundeinstruktør og har i seks år brukt sine to hunder som en del av arbeidet sitt. De siste årene har hun vært aktiv med agility-trening for elever som av ulike årsaker faller litt utenfor på skolen.

«Tove» jobber med oppsøkende ungdomsarbeid og er utekontakt for ungdom mellom 13-23 år i sitt nærområde. Da jeg spurte hva det vil si og jobbe i utekontakten forklarte hun meg at hun ofte er tilstede der ungdommer møtes, f.eks. skoler, fritidsklubber, arrangementer eller på såkalte «hengeplasser». «Tove» sier at mye av tiden går til å snakke med ungdommene og være sammen med dem. Samtaler om rus, psykiske problemer, mobbing og annet de har på hjertet, er en viktig del av jobben. «Tove» har vært en kontaktperson for ungdom over lang tid, og på stedet de er fra kjenner ungdommene «Tove» veldig godt. Hun nevner at utekontakten er et frivillig tilbud, og ungdommene bestemmer selv om de vil ha kontakt med dem eller ikke. Der hvor «Tove» har kontor har de også åpent for ungdommer flere kvelder i uken og arrangerer både middager, spillekvelder og annet som interesserer ungdommen. Tiltaket er et lavterskeltilbud som samarbeider med flere andre instanser.

2.1.5 intervju

I oppgaven min er det brukt intervju som metode for innsamling av data. Før intervjuene startet, sendte jeg ut et informasjonsskriv hvor jeg forklarte hva intervjuet og opplysningene skulle brukes til. Deretter lagde jeg en intervjuguide for å få en oversikt over hvilke elementer og temaer som skulle besvares. Dette gjorde det også lettere for informantene mine å omstille seg å gi best mulig svar. Ved en slik strukturering av intervjuet hadde jeg mulighet til å sikre at vi kom inn på de viktige temaene som jeg ønsket å belyse. Jeg begynte begge intervjuene med noen bakgrunns spørsmål for å gi en myk åpning av selve intervjuet. Det er viktig for meg å presisere her at intervjuet ikke ble styrt av meg i for stor grad. Informantene fikk prate fritt i forhold til temaene som ble tatt opp. I tillegg brukte jeg en del oppfølgingsspørsmål slik at informantene fikk sjans for å utdype det som ble sagt (Larsen, 2007, s.83-85). Jeg noterte i begge intervjuene mine i tillegg til at jeg brukte båndopptak, dette var på forhånd godkjent av informantene mine. På denne måten fikk samtalen den flyten som var nødvendig og jeg som intervjuer kunne konsentrere meg mer på hva som faktisk ble sagt (Larsen, 2007, s. 84).

2.1.6 Validitet og reliabilitet

Validitet handler om relevans eller gyldighet og har som formål og samle inn data som er relevant i forhold til den gitte problemstillingen. Med en kvalitativ undersøkelse kan en øke validiteten ved å foreta korreksjoner underveis eller be informanten om å utdype svaret grundigere. Siden informantene mine fikk snakke fritt og ta opp ting de selv synes var viktige, kan flere forklaringsmåter eller viktige poeng bli fremstilt. Det vil også i et intervju være muligheter for å endre spørsmål underveis, noe som bidrar til en mer valid informasjon (Larsen, 2007, s.80).

Reliabilitet dreier seg om nøyaktighet eller pålitelighet altså om undersøkelsen er pålitelig og at den er blitt nøyaktig fremstilt. Når en intervjuer er det vanlig at informanten påvirkes av situasjonen og av intervjueren, noe som kan gi betydning for det som sies i intervjuet. Reliabilitet handler også om god ivaretaking av informasjonen som blir gitt og viktigheten av å holde orden på intervju og observasjonsdataene (Larsen, 2007, s.81). Jeg har også hatt god kontakt med informantene mine i etterkant slik at jeg hadde mulighet for å ta kontakt om noe var uklart.

2.1.7 Etiske og praktiske avveininger

Det var viktig for meg at informantene mine fikk informert samtykke, krav på privatliv og krav på å bli korrekt gjengitt samt at de og det jeg forsket på skulle bli anonymisert. Jeg valgte derfor i denne undersøkelsen å lage et informasjonsskriv slik at informantene mine kunne føle seg tryggere i forhold til intervjuene og gjøre et informert samtykke. «Den grunnleggende forutsetningen for begrepet *informert samtykke* er at den som skal undersøkes, skal delta frivillig i undersøkelsen, og at den frivillige deltakelsen skal være basert på at den som undersøkes, vet alt om hvilke farer og gevinster som en slik deltakelse kan medføre» (Jacobsen, 2005, s.46).

2.1.8 Valg av Litteratur

Jeg har valgt litteratur ut ifra problemstillingen min og det informantene mine har snakket om. På den måten ble det lettere for meg å sammenligne og drøfte resultatet sammen. Teorien skal være med å hjelpe oss til å sette funn inn i en større sammenheng og gjøre det enklere å forstå hvorfor fenomenet er som det er, og hvilke konsekvenser dette kan ha (Jacobsen, 2010, s.251). Sentrale kilder jeg har brukt i oppgaven min er derfor Aubrey H. Fine (2019) sin Håndbok i dyreassisterte intervensjoner, da denne tar for seg blant annet beskrivelser og bruk av dyreassisterte intervensjoner i ulike situasjoner og omstendigheter. Jeg har også nyttet meg av Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske av B. Berget, E. Krøger og A. Thorød (2018), som retter søkelyset mot samhandling mellom dyr og mennesker, og er skrevet av fagfolk fra ulike fagområder.

3.0 Teori

3.1 Hva er dyreassisterte intervensjoner

I dette kapitlet vil jeg se nærmere på menneske-dyr-relasjonen i et historisk perspektiv, og hva dyreassisterte intervensjoner (DAI) er for noe, og hva som skiller dyreassistert terapi (DAT) og dyreassisterte aktiviteter (DAA). I tillegg fokuserer jeg på hva som er viktig i bruken av terapidyr og da spesielt hunder og utdanningsmuligheter innenfor feltet.

3.1.2 Historisk utvikling

At menneskers tilknytning til dyr har vært viktig gjennom historien, ikke bare med tanke på mat og klær, men også i form av at dyr kan gi en gunstig effekt på menneskers helse, er kommet mer i fokus de siste årene. Men, i Norge var det allerede på 1800-tallet anerkjent at omgivelser med natur og landbruk kunne virke beroligende på pasienter, da gårdsarbeid kunne tilpasses den enkeltes evne og tilstand. På samme tid ble også husdyr og kjæledyr et fremtredende element, da de ble sett på som miljøskapere og noe som kunne fremme sosialisering. Pioner og sykepleier, Florence Nightingale, nevnte i 1880 den positive innflytelsen kjæledyr kunne ha på menneskers helse og da særlig for de som var kronisk syke. Men det var spesielt etter at barnepsykiateren Boris Levinson (1962) kom ut med artikkelen «The Dog as a Co-therapist» at den moderne interessen for dyr-menneske-interaksjonen startet (Pedersen & Olsen, 2011, s.149).

3.1.3 Dyreassisterte intervensjoner (DAI)

Dyreassisterte intervensjoner, DAI, blir brukt som et samlebegrep for bruken av dyr innenfor både terapi og aktivitet med dyr. Derfor vil det være viktig å skille mellom det at dyr utløser en positiv emosjonell respons hos mennesker, at mennesker får en terapeutisk effekt av en aktivitet med dyr, og at mennesket får terapi der dyret inngår som en del av et behandlingsopplegg. Dyr som da blir brukt innenfor terapi har kriterier som innebærer at det skal være en systematisk og dokumentert metode som kan gi en forholdsvis forutsigbar effekt. Derfor skiller man mellom dyreassisterte aktiviteter (DAA) og dyreassistert terapi (DAT) (Berget & Braastad, 2018, s.52).

3.1.4 Dyreassistert terapi (DAT)

Dyreassistert terapi er en målrettet intervensjon, hvor dyr som oppfyller spesielle kriterier, er en integrert del av en behandlingsprosess. Formålet med å bruke DAT er å fremme bedring i menneskers fysiske, sosiale, emosjonelle og/eller kognitive funksjoner. Når man skal bruke denne formen for terapi, kreves det at den som leder har spesialekspertise innenfor feltet og at det holdes innenfor behandlerens praksis eller profesjon. En slik type terapi kan brukes i gruppe eller individuelt, og prosessen skal da dokumenteres og evalueres (Pedersen & Olsen, 2011, s. 148-149).

3.1.5 Dyreassisterte aktiviteter (DAA)

Dyreassisterte aktiviteter innebærer at dyret besøker mennesket, eller at mennesket besøker dyret. I en slik sammenkomst kan det være flere involverte parter, og DAA kan derfor brukes i ulike miljøer av spesielt utdannede fagfolk, delvis utdannede eller frivillige lekfolk (Berget & Braastad, 2018, s.52). I Norge er det denne formen for DAI som er mest vanlig. Et slikt tiltak kan bidra til det sosiale, virke motiverende og utdannede og/eller som rekreasjon, og har derfor ikke spesielle mål. Det anbefales allikevel en grunnleggende trening og forberedelse til besøk i eventuelle institusjoner (Pedersen & Olsen, 2011, s.149). Det er gjort flere studier som antyder at DAA også har en positiv effekt når det gjelder stressnivået til mennesker. I tillegg er det blitt vist at ved en individuell DAA med hund kan redusere fysiologiske indikatorer på stress og smerter, i tillegg kan det gi mulighet til å være mer fysisk aktiv og gi høyere livskvalitet (Friedmann, Son & Saleem, 2019, s.108-109).

3.1.6 Hund i dyreassisterte intervensjoner

Når man skal bruke de forskjellige dyreartene til dyreassisterte intervensjoner, er det viktig å ha en kjennskap til dens naturlige atferd og hvordan de påvirkes av det å bli holdt av oss mennesker. I noen tilfeller vil ikke dyret være i stand til å beherske det miljøet den blir satt til og relasjoner til forskjellige mennesker kan være for belastende (Thodberg & Lidfors, 2018, s.29). Når det gjelder sosialisering og håndtering av dyret vil tidligere erfaringer og kontakt med mennesker være avgjørende. Dyr som hunder har noen relativt begrensende perioder i sine utviklingsforløp, sosialiseringsperioder, hvor de er særlig mottakelige for å bli påvirket og dermed fortrolige med andre individer/arter. Derfor kan inntrykkene de får i denne perioden, ha betydning for hva de senere oppfatter som kjent og ukjent eller farlig/ikke farlig (Thodberg & Lidfors, 2018, s.41-42).

Læring er et stort tema når en skal bruke hunder i DAI og spesielt som en del av en terapibehandling. Hvordan en skal lære dyret og hvordan læringen påvirker hundens atferd er to viktige moment. Opplæringen vil da være avgjørende, og en assosiativ læring har vist seg å fungere best i starten. Dette handler om å stimulere en assosiasjon med en annen, dette kan gjøres for eksempel med en klikkelyd rett før en belønning av f.eks. mat. Om brukeren kan gi hunden en belønning i form av godbit eller leke, kan hunden lære seg å knytte arbeid med brukere som en positiv belønning (Thodberg & Lidfors, 2018, s.37).

Når det gjelder terapidyr som er under press kan det forekomme unaturlig eller uønsket atferd, som tegn på frykt, frustrasjon eller utmattelse som gjør dyret forhindret til å utføre atferd den er mer motivert til å utføre. Det kan være for eksempel å trekke seg unna fra situasjonen eller en person, tegn på aggresjon eller ønske om å hvile (Thodberg & Lidfors, 2018, s.43). Det er derfor viktig at personer som bruker terapidyr kan bruke en indikator på atferden til dyret for å se om dyret blir for belastet (Thodberg & Lidfors, 2018, s.47). Inkludering av dyr i arbeidet er lenge blitt diskutert, da forhold om dyrs bevissthet og følelser, gjensidig nytte og selvbestemmelse er blitt rettmessig undersøkt (Fine, Tedeshi & Elvove, 2019, s.60).

3.1.7 Utdanningsmuligheter og bruk av dyr i profesjonssammenheng

AntrozoologiSenteret (AZS) ble opprettet i 2004, og er i dag landets eneste foretak med en formell kompetanse og praktisk erfaring innen området dyr-menneske-relasjoner (AntrozoologiSenteret, 2019). Ved AntrozoologiSenteret er det utviklet et introduksjonskurs i dyreassistert terapi for personer med pedagogisk-, helse-, eller sosialfaglig bakgrunn. Kurset gir mulighet til å tilegne seg kunnskap om de positive effektene bruken av dyr kan ha på mennesker og hvordan dette kan brukes i praksis. Emnet er kvalitetssikret og læres rent teoretisk for personer som har et ønske om å bruke dyr i behandling av mennesker. Ved Antrozoologisenteret er det også muligheter for å ta videre spesialisering på ti studiepoeng innenfor bruk av hund i dyreassisterte intervensjoner. Ekvipasjen får her mulighet til å gjøre en praktisk prøve for å bevise at en er egnet til å arbeide med dyreassisterte intervensjoner (Pedersen & Olsen, 2011, s.161).

Grønn omsorg er et begrep og en behandlingsform som er blitt brukt i mange år og brukes innen pleie, omsorg og utdanning der kontakt med naturen blir sett på som helsebringende (Kismul & Kogstad, 2018, s.96). Det ønskes at både Grønn omsorg og dyreassisterte intervensjoner har et godt informasjonsarbeid overfor myndigheter og brukergrupper, samt systematisering av praksiserfaring og forskning slik at mulighetene for arbeid med dyrene blir varig og anerkjent innenfor psykisk helsearbeid. Det blir derfor sett på som et mål og en ambisjon og klare å utvikle dyreassistert terapi slik at terapeutbegrepet medfører en beskyttet profesjonstittel (Pedersen & Olsen, 2011, s.161).

Det er blitt gjort få forskningsbaserte studier av ulike profesjoners motivasjon og holdninger til å benytte DAI som del av sitt arbeid. Men en studie ved Mason og Hagan (1991) viste det seg at kvinnelige terapeuter var mer positive til dyreassistert terapi enn sine mannlige kollegaer (Mason og Hagan referert i Berget & Braastad, 2018, s. 66). Også i Berget mfl. (2008) sin nasjonale studie viste det seg at kvinner som var terapeuter og primærkontakter til mennesker med psykiske lidelser hadde større tro på at husdyr kunne bidra positivt til ordinær terapi (Berget & Braastad, 2018, s.66). Samlet sett viser en rekke vitenskapelige studier positive effekter av kontakt og arbeid med dyr for ulike brukergrupper. Forutsetningen dreier seg om dyrene er sosialisert til mennesker, og at intervensjonen er målrettet og teoribasert (Berget & Braastad, 2018, s.68).

3.2 Dyreassisterte intervensjoner som en hjelperessurs i forebygging

I denne delen av oppgaven retter jeg søkelyset på hvordan dyreassisterte intervensjoner kan være som en hjelpende ressurs i form av forebygging blant ungdommer. Forebyggende helsearbeid kan gjøres på ulike måter, men hva er det med menneske-dyr relasjonen som gir så store helsefremmende gevinster?

3.2.1 forebyggende helsearbeid

I Norge er det forebyggende helsearbeid lenge blitt sett på som en offentlig oppgave, men de frivillige organisasjonene har også spilt en viktig rolle. Tanken er rettet mot at enkeltpersoner, grupper og foreninger skal ha en ledende posisjon, mens det offentlige har ansvaret for å tilrettelegge (Mæland, 2010, s.309).

Ideologien bak det helsefremmende arbeidet bygger på at enkeltmennesker og fellesskapet må få større innflytelse og kontroll over forhold som påvirker helsen– *Empowerment*. Empowerment handler i hovedsak om mer kunnskap om disse forholdene, at en kan påvirke beslutninger som har konsekvenser for helsen, og mulighet til å delta i arbeid som fremmer et sunnere samfunn lokalt og globalt. Målet er at personer skal oppleve mer kontroll over livet sitt, noe som er viktig både for selvbildet og mestringsevnen, som igjen vil gi utslag for vår psykiske og fysiske helse. Et bredt og tverrfaglig samarbeid mellom instansene blir derfor nødvendig for å oppnå målene i det helsefremmende arbeidet (Mæland, 2010, s.306).

Det helsefremmende arbeidet kan drives på mange nivåer, *det individuelle nivå, det mellommenneskelige nivå, i lokalsamfunnet, på arbeidsplasser og skoler eller på det politiske nivå* (Mæland, 2010, s.306-307). Det individuelle nivå har som hensikt å gi enkeltmennesker anledninger til å stimulere sine helsefremmende prosesser. Sentralt her vil være å vise respekt, trekke vedkommende inn i beslutninger og anerkjenne personens rett til å selv velge. Målet er å gi personen en økt følelse av mestring og kontroll. På arbeidsplasser og skoler vil det helsefremmende arbeidet gi muligheter for å organisere mange mennesker i et fysisk og sosialt fellesskap, både på og utenfor arenaen. Skolen er en viktig plass da en kan fremme barns og ungdommers helse (Mæland, 2010, s.307).

3.2.2 Dyreassisterte intervensjoner som et helsefremmende tiltak

Dyreassisterte intervensjoner, uavhengig av dyreslag og settingen rundt, har som utgangspunkt å øke de helsefremmende gevinstene for mange ulike brukergrupper. Kontakten med dyrene og naturen kan gi muligheter for å utvikle ferdigheter og mestre oppgaver og opplevelsen av samhold og sosial støtte. DAI blir også brukt for å øke muligheten til å bruke og utvikle evnene sine. Noe som også står sentralt i bruken av DAI er ønske om å opparbeide mestringstro. Mestringstro påvirker tanker, følelser, atferd og motivasjon, og er viktig da selvopplevd mestring er den viktigste og mest robuste kilden til varig endring (Pedersen, Olsen, Dalskau & Sandstedt, 2019, s.25). Mestringstro kan også bli sett på som en forklaring på menneskelig atferd i form av hvordan vi velger å handle, hvordan vi utvikler oss og hvordan vi lærer. Når en person føler en høy mestringstro kan dette være med å fremme prestasjoner og opplevelse av selvtillit og selvfølelse (Berget & Braastad, 2018, s.60).

Sosiale nettverk blir sett på som viktige da det kan fremme god livskvalitet og helse. En kan definere sosial støtte som «*individets opplevelse av å bli omfattet med kjærlighet og omsorg, bli verdsatt og tilhøre et sosialt nettverk med gjensidige forpliktelser*» (Berget & Braastad, 2018, s.64). Studier er blitt gjort på at sosial støtte kan være med å beskytte oss mot stress og påkjenninger. Dette er en helsefremmende ressurs i seg selv, både når det gjelder for vår psykiske og fysiske helse. Det finnes også flere studier på hvilke betydninger dyr kan ha som sosial støtte, og som sosial katalysator mellom mennesker. Men disse fordelene gjelder mest for de som har belastende livssituasjoner (Berget & Braastad, 2018, s.64-65).

Når en ser på DAI som en helhet kan en også trekke inn selvbestemmelsesteorien, som beskriver hvordan omgivelsene våre hindrer eller fremmer de mulighetene vi har til å fungere optimalt. Teorien omhandler at vi til enhver tid oppholder oss i forskjellige kontekster og hvor godt vi da kan oppleve støtte for tre psykologiske behov- *kompetanse, tilhørighet og autonomi*. Kompetanse kan bli sett på som mestringstro da dette dreier seg om å kunne håndtere og mestre omgivelsene våre. Videre vil tilhørighet også være viktig da dette på mange måter hører sammen med sosial støtte. Til slutt autonomi da viktigheten av å være selvbestemte i egne handlinger gir muligheten til å handle i tråd med egne verdier. Hvis en bruker DAI til å skape situasjoner eller miljøer der brukeren får dekket inn disse tre psykologiske behovene vil intervensjonen kunne skape motivasjon, funksjon og bedre livskvalitet (Pedersen et al., 2019, s.26).

3.2.3 Trivsel, motivasjon og økt læring på skolen ved hjelp av dyr

Skolen er for de fleste en viktig arena til å lære seg kompetanse både i form av kognitiv kunnskap og som et utgangspunkt for en viktig del av individets sekundære sosialisering. På skolen får barn og ungdom lærdom om regler og normer for atferd og samkvem med andre både på- og utenfor skolen. Det er også et sted hvor mestring og trivsel har stor betydning for ungdommenes generelle trivsel og selvbilde. Det vises at ungdommer som ikke trives i undervisningen, og ikke ser viktigheten av læring, har en større tendens til å vise mer problematferd og får dårligere karakterer enn andre elever (Øia, 2013, s.91-95). Som en del av det forebyggende arbeidet er kanskje skolen den viktigste arenaen rettet mot barn og ungdom. At elever får tilgang til natur og kulturelle opplevelser kan være med å fremme folks helse og livskvalitet. Ved å bruke kultur- og naturlivet kan skolen oppnå bedre sosiale fellesskap, flere meningsfulle aktiviteter og avspenning (Mæland, 2010, s.312).

3.2.4 Lærere og miljøterapeuters muligheter til å inkludere dyr på i skolen

Det er kjent at enhver elev har ulike måter å tilegne seg kunnskap på, derfor kreves det også at lærere har fått grundig nok opplæring i hvor viktig det er å tilpasse seg ulike typer elever og deres intelligens. Viktigheten av å møte elevenes behov ved å bruke de undervisningsmetoder som finnes er også sentralt for å få et godt utbytte av undervisningen. Universelt læringsdesign har formet en lærerplan som støtter elevers tilgang til, deltakelse i og progresjon innenfor alle de følgende læringsprinsippene. Prinsippene omhandler om 1. *å støtte gjenkjenningsslæring og tilby flere og fleksible presentasjonsmetoder*, 2. *å støtte strategisk læring og tilby flere og fleksible metoder å uttrykke seg samt øvingstid* og 3. *å støtte*

affektiv læring og tilby flere og fleksible alternativer for deltakelse (Kaufmann, Beetz, Kinoshita & Ross Jr., 2019, s.250).

Howard Gardner (1983) introduserte i boken *Frames of Mind* ideen om at intelligenser ikke er begrenset til matematiske eller språklige evner og at det er ulike måter å ta til seg ny kunnskap og ferdigheter på. Basert på biologiske og kulturelle undersøkelser fant han ut at det finnes syv former for intelligens. logisk-matematisk, lingvistisk, musisk, spatial, kroppskinesetetisk, mellommenneskelig og intrapersonlig intelligens (Howard referert i Kaufmann et al., 2019, s.249). Om en tar hensyn til Gardners syv intelligenser og de tre prinsippene fra universelt læringsdesign, vil inkludering av dyr forbedre læringsmiljøet på flere måter.

Lærere kan skape et multisensorisk miljø da man kan bruke et levende dyr for å beskrive visuelle, auditive, kinestetiske, mellommenneskelige og musiske impulser, i tillegg vil en da gjøre det mulig å formidle informasjon på ulike måter på samme tid. Å arbeide med dyr vil også gjøre det mulig å «senke» farten på informasjon, noe som gjør stoffet enklere å forstå. Elever får også muligheter til å uttrykke eller delta i læring på ulike måter, noe som også kan bidra til mindre konkurranse. Oppmerksomheten vil da også bli rettet mot elevenes styrker noe som muliggjør prosesslæringen til elevene. For lærere vil dette også fremme de autentiske tilbakemeldinger og instruksjoner som må gis, da muligheten for å gi oppgaverelatert ros eller tilretteleggelser blir enklere (Kaufmann et al., 2019, s.250).

3.2.5 De fysiske og psykiske fordelene en hund kan skape for mennesker med ulike utfordringer

Turgåing som terapi med hund kan gi helsefremmende effekter da en både har kontakt med dyret men også får oppleve omgivelsene. Omgivelsene kan være med på å stimulere samtalen mellom bruker og profesjonsutøver og kan derfor oppleves som en produktiv del av terapien. Turgåing kan føles tryggere og gjøre brukeren mer avslappet, samtidig som omgivelsene kan øke brukerens vilje til å snakke og reflektere (VanFleet, Fine, O'Callaghan, Mackintosh & Gimeno, 2019, s.198). At hunden også har mulighet til å styrke positive følelser og redusere stress, kan fremme følelsen av økt autonomi, kompetanse og selvtillit (Johannessen, 2018, s.164).

Når man er ute og går tur med hunden er man også i fysisk aktivitet, noe som også har en terapeutisk effekt på psykiske lidelser. Hunden har også mulighet til å skape en økt sosial aktivitet da hunder søker til hverandre, dermed blir det også naturlig å få kontakt med andre hundeeiere (Johannessen, 2018, s.161). Det kan også være en forebyggende effekt for psykisk syke å ha kontakt med hund da det kan virke forebyggende på å utvikle depresjon, og det vil kunne ha en terapeutisk effekt på dem som allerede har en depresjon (Johannessen, 2018, s.161).

3.2.6 Ungdommer og rusproblematikk

Gjennom historien har rus gjennom alkohol eller andre stoffer inngått som viktige elementer i menneskelige sivilisasjoner og kulturer. For ungdom flest, er alkohol deres første møte med rus og mange utvikler et drikkemønster i løpet av tenårene. Samholdet som kommer med rusmiddelbruket er viktige for forståelsen av fenomenet, spesielt når det gjelder drikking blant ungdom. Bruk av narkotiske stoffer blant ungdom i Norge er på langt nær like normalt som alkohol. Allikevel er det grunn til å frykte at om flere unge eksperimenterer med lettere narkotiske stoffer, kan det også være flere som rekrutteres til et tyngre misbruk (Øia, 2013, s.14-19).

En ser også at det vises en klar sammenheng mellom bostedstype og hyppighet i bruk av narkotiske stoffer. I ungdomstiden er man i tillegg i en periode med «storm og stress» med puberteten som en fase preget av psykologiske kriser. Ungdommer er på vei inn i de voksnes rekke og søker naturligvis mot mer selvstendighet. Viktigheten av å løsrive seg og bygge en større sosial radius gjør at de nye sosiale arenaene vil by på utfordringer og nye erfaringer. Trangen for å utforske og overskride grenser til det forbudte, ukjente og farlige er en viktig drivkraft og gjør ungdommer ekstra sårbare (Øia, 2013, s.20-23).

Når det gjelder rusproblematikk blant unge vil forebyggingsprogrammer på skolen være viktig. Forebyggingsprogrammene har blitt forsøkt å legge vekt på blant annet å bedre selvfølelse og sosiale ferdigheter, eller å bevisstgjøre eller påvirke de unges verdivalg (Fekjær, 2016, s.336-337). En kan også se at kunnskapsbasert rusopplysning i skolen kan ha en positiv effekt. Det kan dreie seg om tiltak som spesifikt handler om rus, eller om områder som kan tenkes ligger til grunn for rusbruk. Dette kan handle om å motvirke konflikter, ha et godt fellesskap, utvikle god identitet og selvoppfatning etc. Målet med slike tiltak er at om forhold bedres, vil rusbruken automatisk reduseres (Øia, 2013, s.335). Fysisk aktivitet som

forebygging for rusproblematikk har også vist seg å funke i flere studier. Å være i fysisk aktivitet kan medføre reduksjon av subjektive abstinenssymptomer og trang eller sug etter rusmidler (Martinsen, 2018, s.103).

4.0 Presentasjon og drøfting av resultatene

I dette kapittelet har jeg skrevet om min innsamlede data. Resultatet vil i all hovedsak illustrere mine to informanters erfaringer innenfor dyreassisterte intervensjoner i sitt arbeid. Resultatet som blir fremstilt her er blitt anonymisert med fiktive navn, «Hilde» og «Tove». Jeg vil også i denne delen drøfte resultatet med teori og egne synspunkter.

4.1 Trivsel, motivasjon og økt læring på skolen ved hjelp av hund

«Hilde» forklarer at agility er en form for trening med hund. Treningen inneholder ulike hinder og oppgaver hunden og eleven skal gjennomføre sammen. «Det er viktig at det er en viss samhandling mellom hund og fører. I den forbindelse trenger elevene å lære seg en teoridel og en praktiskdel. Derfor kaller jeg det for hundehold-agility». I teoridelen lærer «Hilde» elevene spesielt om hva som innebærer det og faktisk ha en hund som f.eks. hva som må gjøres, hvordan hunden skal behandles og hvordan en burde kommunisere med hunden. «Hilde» er også opptatt av å lære dem hvordan en skal klippe klør, forebygge flåttbitt og andre praktiske ting. Hun mener også at elevene skal bli så skolerte som mulig, og prøver derfor å bruke så mange fag i undervisningen som mulig. Jeg siterer «Hilde»:

Derfor er det mye forskjellig med tanke på læringen når det gjelder kompetansemål hvor jeg forsøker å få inn fagområder som er tilknyttet skolen. Gym for eksempel brukes da elevene må være mye aktive, norsk ved at de skriver en del logg og engelsk da det er en del ord og uttrykk som må læres. Også når det gjelder naturfag og samfunnsfag der forholdet mellom dyr og menneske kommer til syne, gårdsbruk i forhold til hvordan en kan bruke hund der og hvordan hunder blir behandlet i ulike land da dette også er veldig store forskjeller.

I dagens samfunn skal lærere få opplæring for hvordan en skal tilpasse seg ulike typer elever og deres form for intelligens, dermed vil tilstedeværelsen og kunnskapen om å møte elevenes individuelle behov være viktigere nå enn aldri før (Kaufmann et al., 2019, s. 250). Nettopp ved en bredere forståelse av dette kan en åpne muligheter for at flere elver

opplever mer mestring og nye strategier til å ta til seg ny kunnskap og ferdigheter på. «Hilde» har ikke den pedagogiske utdannelsen og har derfor ikke mulighet til å gi elevene karakter i faget, men det finnes ordninger for at elevene både kan ta eksamen i faget og få karakter. «Det er noe med hunder og mennesker som kan bli veldig positivt. Spesielt for de elevene som sliter med de teoretiske fagene, de kan mestre godt på agility og samtidig oppnå en bra karakter med tanke på at de har mulighet til å komme opp i dette på eksamen». Om en ser på Howard Gardner sine syv intelligenser og de tre prinsippene fra universelt læringsdesign for å gjøre utdanning tilgjengelig for alle elever, vil inkluderingen av dyr og naturlige omgivelser bedre læringsmiljøet på flere måter. Blant annet vil det gjøre det mulig å dele informasjon på ulike måter på samme tid, elevene får mulighet til å uttrykke eller delta i læring på flere måter og oppmerksomheten kan rettes mot elevenes styrker (Kaufmann et al., 2019, s. 250).

På agilitytreningene blir det også lagt vekt på det å kunne prestere og bli en bedre fører, derfor er kroppsspråk og kommunikasjon viktig, noe som krever stort fokus både fra fører og hund.

Så det blir på en måte som en liten presentasjon for elevene hver gang de er i hallen, de må stå foran de andre elevene mens de andre ser på når du leder hunden og går gjennom en løype. Det er veldig god trening med tanke på den undervisningen som er i dagens klasserom.

«Hilde» nevner at dette gjerne er elever som tidligere har vegret seg for å ha en presentasjon foran klassen, og mener agilitytreningen kan være med på å gjøre dem tryggere i de andre fagene elevene har på skolen. Slik jeg tolker det, kan selvbestemmelsesteorien trekkes inn her da «Hilde» skaper et miljø hvor elevene får dekket inn de tre psykologiske behovene- kompetanse, tilhørighet og autonomi. Videre virker det som at elevene får økt motivasjon, funksjon og livskvalitet både under og etter undervisningen. I henhold til dette vil elevene også kunne øke sin mestringstro, da det tyder på at de viser mer trygghet i de andre fagene på skolen (Pedersen et al., 2019, 25-26).

Når det gjelder elever som sliter teoretisk og ikke trives i undervisningen, viser dette en klar sammenheng til økt problematferd og dårligere karakterer (Øia, 2013, s.95). At karakterer enten blir som en belønning eller straff for elevenes nedlagte innsats gir også klare tilbakemeldinger på deres egne evner og muligheter. På denne måten blir også skolen til en

konkurransarena, hvor karakterer vil være en betydelig faktor for hvor godt egnet man er til å komme inn på andre skoler eller muligheter for andre utdanningsmuligheter. En ser også at følelsen av mestring og trivsel på skolen gir stor betydning for ungdommenes generelle trivsel og selvbilde (Øia, 2013, s. 92). Slik jeg tolker det blir elevene motiverte av følelsen av å kunne mestre. Utgangspunktet burde derfor være å kunne tilrettelegge muligheten for mestringstro hos alle elever. Dette ser en også når «Hilde» nevner i forbindelse med agility-treningen at «Ungdommene viser en økt trivsel og motivasjon samtidig som de får trent ulike ferdigheter og er i fysisk aktivitet». Hun mener ungdommene har etablert et godt fellesskap og motiverer og heier hverandre fram i undervisningen med hundene. Hun synes også dette er viktig da det viser andre måter å drive skole på. Ut ifra hva «Hilde» sier her, tror jeg at elevenes ønske om å mestre i undervisningen på agility vil øke deres mestringstro, som igjen kan fremme deres prestasjoner og opplevelse av selvtillit og selvfølelse i andre situasjoner (Berget & Braastad, 2018, s.60).

4.1.2 Hvordan kan dyreassisterte intervensjoner brukes som hjelpemiddel i forebygging

Videre var jeg interessert i å vite mer om hvilke erfaringer de hadde som har fungert og ikke fungert innenfor dyreassisterende intervensjoner. «Tove» har med sin jobb erfaringer med at ikke alle er like begeistret for dyr, og mener at hunden ikke skal være et hinder for kontakten hun har med ungdommene.

Hunden er aldri med meg på jobb når jeg er ute og oppsøker ungdommene, Lissie er kun med når det er blitt gjort en avtale. Lissie´s jobb er på en måte bare å være der, bli kost med og en «venn» å gå tur med for de som ønsker det.

Turgåing som terapi er det flere som benytter seg av, og tilfeldige observasjoner kan være med å styrke eller stimulere pågående samtaler mellom bruker og profesjonsutøver (VanFleet et al, 2019, s.198). At «Tove» gjør avtaler med ungdommene om de vil gå turer og om hunden skal være med eller ikke, er også viktig da brukerens privatliv skal bli ivaretatt. Med bakgrunn i dette har en slik aktivitet med ungdommene muligheter for å gjøre det lettere å åpne seg opp å snakke og reflektere, i tillegg kan omgivelser ute føles tryggere og gjøre dem mer avslappet i situasjonen (VanFleet et al., 2019, s.198). Hun sier også at Lissie er verdens beste på å holde hemmeligheter noe som gjør henne til en god venn for de ungdommene som trenger det. «Tove» mener det gir utrolige resultater for hvordan noen av ungdommene har

åpnet seg når Lissie har vært tilstede. «Jeg tror kanskje det handler om at ikke alt fokuset trenger å være på ungdommen selv». Det kan tenkes at mennesker som omgås rundt hunder får en stor tilknytning og ansvarsfølelse overfor hunden. Dette er i mange tilfeller positivt, men kan også være en utfordring om ungdommene egentlig har «nok med seg selv». På den andre siden kan hunden være et bidrag på at en må tenke på andre enn seg selv og dermed får dempet de negative og nedtrykkende tankene (Johannessen, 2018, s.164).

«Hildes» erfaringer når det gjelder hva som ikke har fungert, handler i hovedsak om at elevene ikke har vært klare for å møte hunden, eller at eleven er blitt med i undervisningen litt for sent og dermed ikke klart å slå følge med de andre elevene i treningen.

Det blir feil om elever blir dradd inn for tidlig i treningen. Da kan de andre elevene være på et høyere nivå og eleven vil ikke kunne føle samme mestring som de andre. Derfor er det viktig for meg at elevene får begynne rolig og i sitt tempo.

«Tove» har også et viktig poeng da hun mener at fysisk aktivitet og samhandling med dyr kan være et forebyggende tiltak for vanskeligstilte ungdom. «For noen er det gjerne enklere å åpne seg opp å snakke med dyrene, kanskje dette kan være en øvelse til å åpne seg opp for oss mennesker også». Dette er «Hilde» enig i da hun mener en kan nå inn til elevene på en helt annen måte når et dyr er tilstede. Dette viser seg også i teorien da flere forskere og mennesker med erfaring innenfor dyreassisterte intervensjoner mener at dyr har evnen til å stimulere en samtale mellom mennesker gjennom sin tilstedeværelse (Pedersen & Olsen, 2011, s. 153). Dette ser vi også når «Hilde» forteller om et møte hun hadde med en ungdom:

Jeg hadde en gang en elev som ikke jeg eller noen andre lærere klarte å nå helt igjennom skallet på. Så plutselig i en sammenheng ble det nevnt hund, og da fikk jeg en liten respons. Da spurte jeg henne om hun hadde lyst til å være med å treffe hunden min, og hun ble med. Og dette møtet med denne hunden, det ble på en måte en helt ny start. Med et dyr så blir det på en måte så ufarlig.

«Hilde» mener at det kan være til stor betydning å bare få muligheten til å være i nærheten av et dyr. Hun har også merket at flere av hennes tidligere elever har mestret sine sosiale utfordringer bedre etter å ha vært i kontakt med dyr. Ut ifra dette ser man også at det finnes mye dokumentert forskning på at relasjon til hund kan ha en gunstig effekt på menneskers

psykiske helse. Denne effekten kan en bruke som forebyggende tiltak eller behandling. Det kan tenkes at en kombinasjon av menneskelige kontakter og kontakt med hund kan gi flere helsefremmende gevinster (Johannessen, 2018, s.160). På den andre siden er det også viktig å presisere at det finnes forskning som viser motsatt effekt av menneskers tilknytning til dyr som sliter med psykiske problemer. Studiene viste blant annet at mennesker som var sterkt knyttet til hunden sin, også var plaget av depresjon og ensomhet. I tillegg viste det seg at mennesker som var sterkt knyttet til en hund ga tegn på sårbarhet og psykiske problemer, og at hunden kunne hemme dem i å knytte bånd til andre mennesker (Johannessen, 2018, s.160). Likevel tror jeg at hunder kan være med å styrke følelsen av sosial støtte, og dermed bidrar til at man retter oppmerksomheten mot det som oppleves som viktig i livet. Slik jeg tolker det kan hunder være en gunstig ressurs i arbeid med mennesker som sliter med psykisk helse og mestring i hverdagen.

I forbindelse med spørsmålet om hvilken plass ungdommenes egne ønsker hadde under arbeidet, mente «Tove» at deres ønsker var det viktigste og hele formålet med tiltaket. «I en slik jobb må en spille på lag med ungdommene, og deres ønsker må kunne tilrettelegges», hun mener at ikke alle kan nytte seg av et dyreassisterende tilbud da ikke alle liker dyr og forhold som allergier og så videre må tas hensyn til. «Lissie er blitt som en «turkamerat» for noen av de faste som kommer innom, og det er ungdommene selv som bestemmer om de vil ha hunden med eller ikke». «Tove» tror relasjonene ungdommene har skapt med hunden har vært viktig for dem, da hun ser gleden de deler sammen. Hun tror også det kan bety mye at de for eksempel kan få ansvar for å holde Lissie i båndet og bestemme hvilke aktiviteter de skal gjøre. Selv om ungdommene får ansvar for hunden under turen, er «Tove» alltid med og passer på. I henhold til dette viser det helsefremmende arbeidet at ved å jobbe på det individuelle nivå, kan kontakten med enkeltmennesker gi flere anledninger til å styrke helsefremmende prosesser. At ungdommene har mulighet til å velge selv om de vil ha hunden med seg på tur eller ikke viser at «Tove» anerkjenner personens rett til å selv velge. Brukermedvirkning kan være med å fremme en økt følelse av mestring og kontroll og vil derfor kunne være helsefremmende i seg selv (Mæland, 2010, s.307). «Tove» deler en erfaring hun har gjort seg under turer med en av ungdommene som slet med sosial angst og små rusproblemer:

Jeg glemmer aldri en ungdom som var veldig sjenert og som ikke hadde så mange venner. Han hadde problemer med fravær på skolen og trodde ikke så mange likte han. Da vi gikk på tur med hunden var det flere som kom bortom og skulle hilse og klappe hunden. Han begynte etterhvert å ta kontakt med andre hundeeiere som var på tur og nevnte til meg at det var veldig sosialt å ha hund.

«Tove» mener hunden kunne hjelpe han med å øve til andre sosiale settinger og merket stor fremdrift og glede i ungdommen. Hunder er jo som nevnt tidligere omgjengelige og sosiale dyr som kan være med å oppmuntre fremmede til å samhandle og snakke med hverandre. Dessuten vil det å gå på lufteturer med hunden motivere mennesker til å være mer i fysisk aktivitet (Arkow, 2019, s.78). En kan også se sammenheng med at fysisk aktivitet kan forebygge rusrelaterte problemer, hvor en studie fant ut at fysisk aktive personer hadde større sannsynlighet for å holde seg lengre fra rus sammenlignet med inaktive (Martinsen, 2018, s.103). Kanskje dette også har en sammenheng med at fysisk aktivitet kan være en god ressurs med tanke på opplevelsen i egen mestring og mening gjennom aktiviteten. Slik jeg tolker det vil ikke hunden bare kunne fremme det sosiale og den fysiske kontakten, hunden har også mulighet til å skape en slags trygghet for mennesker som er i ukjente omgivelser, som igjen vil kunne være til hjelp i et forebyggende tiltak.

For elevene og ungdommene «Hilde» har vært i kontakt med har det også vært stort fokus på hvilke drømmer og ønsker de selv har.

Noen som er veldig interesserte kommer gjerne i hallen litt tidlig og hjelper til å sette opp banen. Da har de mulighet til å bestemme hvordan de vil utføre banen og hvordan de vil føre hunden. Ellers er jeg veldig klar på at det skal være likt for alle.

Om det er en som ikke ønsker å utføre treningen mener «Hilde» dette er helt greit. Men hun mener at hun er såpass kjent med ungdommene at hun vet hvem som kan «pushes» litt ekstra for økt motivasjon og gjennomføring i treningene. Hun påpeker også at hunder kan være litt som oss mennesker da det er noen en vil gå litt bedre sammen med enn andre, «Noen spiller vi bedre på lag med enn andre, og det er ikke alle man klaffer like godt med». Et poeng her kan være å trekke inn Patricia McConnell's (2019) teori om at noen hunders personlighet ikke alltid er like begeistret for å være i kontakt med fremmede personer eller primært er mer opptatt av andre hunder eller kun sin «egen» familie (McConnell & Fine, 2019, s.137). En

konsekvens av dette kan for «Hildes» elever være at de føler seg avvist, noe som viser et eksempel på hvor viktig de sosiale egenskapene til hunden må være. Det siste disse elevene trenger er følelsen av å bli avvist.

For tiden planlegger også elevene og «Hilde» en liten grillfest og oppvisning for foreldre før sommeren. «Det handler om å kose seg og ha det kjekt. Lek-glede-og humor er nøkkelen en må spille på i et slikt prosjekt. Hittil er det i hvert fall aldri noen som har sluttet på agility etter de har begynt». Hvis en ser i en terapeutisk relasjon, er bruk av humor og lek en måte å skape emosjonelt trygge betingelser for brukere i alle aldersgrupper. Som «Hilde» gjør i dette tilfellet, skaper hun et aksepterende miljø hvor lek, lytting og lekeinteraksjoner med dyrene gir rom for at de kan kommunisere med hverandre på en ufarlig måte (VanFleet et al., 2019, s.198). Det kan jo også tenkes at elevene på agility-treningen skaper sin sosiale vennekrets der, og derfor har enklere for å fremme selvutforskning og problemløsning sammen med «Hilde», da alle kjenner hverandre godt. Berget og Braastad (2018) beskriver sosiale nettverk som vesentlig for god livskvalitet og helse. Opplevelsen av kjærlighet og omsorg, bli verdsatt og det å høre til et sosialt nettverk med gjensidige forpliktelser er viktige for alle mennesker. At ungdommene på agility får mulighet til å bygge opp sin sosiale kapital med støtte fra foreldre og andre viktige personer kan gi et godt utgangspunkt for tilhørighet og opplevelsen av å være til nytte (Berget & Braastad, 2018, s.64). En kan også trekke linjer til Martinsen (2011) da han mener livskvalitet handler om forebygging av menneskers opplevelse av mestring, sosial støtte, tilhørighet og opplevelsen av å være til nytte (Martinsen referert i Berget & Braastad, s.64). Man ser også at dyrene kan ha stor betydning som sosial støtte, og som sosial mellomspiller mellom mennesker (Berget & Braastad, 2018, s.64-65).

4.1.3 Hundens effekt på ungdommer med rusproblematikk

Som en del av jobbhverdagen til «Tove», møter hun ungdommer med flere ulike utfordringer, blant annet rusproblematikk. Hun forteller at det ikke er alle ungdommene som er like åpne om det, og bekymring kan komme både fra foreldre, venner, skole eller andre instanser. I tillegg observerer hun mye selv som kan danne en mistanke. «Tove» har taushetsplikt og skal være en trygg voksenperson ungdommene kan prate med. Men i alvorlige og bekymringsfulle situasjoner påpeker hun at det er viktig å tre inn tidlig og har da meldeplikt. Hun nevner også at de alltid motiverer ungdommen selv til å være åpne overfor foreldre og hjelpeinstanser om sine utfordringer. «Vi tilbyr oppfølging til ungdom som sliter med et rusproblem, blant annet

individuelle samtaler, familiesamtaler i tillegg til at vi har et godt samarbeid med andre instanser ungdommen kan kontakte».

«Tove» har erfart at noen av ungdommene hun har jobbet med har åpnet seg mer opp etter møtene de har hatt med hunden Lissie. «kanskje det er fordi hunden ikke dømmer dem på samme måte et menneske kunne gjort. Følelser og ting som plager dem blir liksom lettere å åpne seg om dersom hunden er tilstede». Hun forklarer at samtalene ofte starter med hvordan hunden har det og hva Lissie har gjort den siste tiden. Videre mener hun at dette kan åpne opp slik at ungdommene har lettere for å snakke om livet generelt og hvordan de egentlig har det. «Hunden vil kanskje ikke alene gjøre ungdommenes problemer enklere eller rusfri, men jeg opplever at hunden kan være en ressurs når det gjelder å få ordentlig kontakt med ungdommene». Derfor mener «Tove» at dyrenes betydning kan være et virkemiddel for å få ungdommer og andre mennesker til å snakke om ting som kan føles vanskelig.

Slik jeg tolker det kan ungdommer som sliter med psykiske-eller rusproblemer også ha et høyere stressnivå. Dette er med utgangspunkt i teorien om at ungdommer også er i en sårbar fase i livet med «storm og stress» og puberteten som en fase som preges av de psykologiske kriser (Øia, 2013, s.22). Når det gjelder stress, er det flere studier som også mener at dyreassisterte aktiviteter har en positiv effekt på stressnivå (Friedmann et al, 2019, s.108). At stress kan være en faktor for at «Tove» har vanskeligheter med å få ordentlig kontakt med ungdommene er derfor ikke til å utelate. I tillegg er det vanskelig for mange og åpne seg og snakke om noe som kan være sårbart og skamfullt. At «Tove» som den profesjonelle viser en anerkjennende holdning og forståelse vil også gi betydning for at ungdommen ønsker og vil snakke om de sårbare temaer (Borge, 2011, s.41).

«Hilde» påpeker at ungdommer som er i et miljø som kan være utsatt for rus vil kunne ha fordeler av å nytte seg av agility-undervisningen. «Her er det muligheter for å skape et nytt miljø med andre elever, og tankene kan rettes mer mot seg selv og det å være i fysisk aktivitet sammen med hundene». På denne måten mener «Hilde» også at hunder vil være en helsefremmende gevinst for alle mennesker. Tormod Øia (2013) beskriver vennenettverket som en arena hvor tenåringer tilbyr fellesskap og tilhørighet. Venner og rollepersoner tar plassen og konkurrerer mot mor og far. Betydningen av å være i et miljø hvor en opplever vennskap markerer at en er godtatt og akseptert av de andre (Øia, 2013, s.109). Det kan derfor tenkes at skolen og jamnaldermiljøet har stor betydning for hvilke retninger og avgjørelser i livet ungdommen velger å ta.

Da «Hilde» var fritidskontakt for en ungdom med rusproblematikk merket hun flere positive effekter ved å ha en hund tilstede. Hun forteller blant annet at det i flere tilfeller har vært vanskelig å lage og holde avtaler med personer som har vært inni rusen. Men ved å gjøre disse møtene til noe positivt og at hunden har fått lov å være med, har hun opplevd at avtaler har blitt enklere å holde.

Det gjør at jeg klarer å skape noe positivt mellom oss, også meg som voksenperson. At jeg bruker tid på å se eieren sin hund og at ungdommen da får bekreftelse på det som gjøres riktig syns jeg er viktig. Den positiviteten jeg klarte å skape mellom oss tre ga fremdrift i at ungdommen kom til avtalt tid, og jeg så utviklingen på at brukeren klarte å holde seg. Det er i hvert fall ingen som driver og ruser seg når vi har avtalt et møte.

Fekjær (2016) viser til at noen av bivirkningene personer med et rusmisbruk kan ha, er en uønsket atferd som går ut over andre. Som «Hilde» nevner er tid og avtaler noe som kan føre til et problem. Det er blitt påvist at de fleste er godt fornøyd med sin egen rusatferd, noe som kan tyde på at det kan være vanskelig å planlegge og være en hjelpeperson i slike tilfeller (Fekjær, 2016, s.377). Allikevel virker det som at «Hilde» har oppnådd en viss kontakt og relasjon med denne ungdommen i form av respekt og anerkjennelse med den positive holdningen hun beskriver. «Hilde» mener at det er mye som skal klaffe for å få en person rusfri, men så lenge brukeren kommer inn i et system hvor det samarbeides godt fra ulike instanser, og brukeren får noe lystbetont å gjøre, vil det etter hennes erfaring kunne gå mer mot den rette veien. En av brukerne hennes sa en gang, «Ååå, hunden min gleder seg sånn til den dagen vi skal ut» Til slutt ble det, «Ja, jeg og hunden min gleder oss sånn til den dagen, og vi har sett frem til det hele uken». Både «Tove» og «Hilde» mener at for personer som sliter med et rusmisbruk kan ha godt av å være rundt dyr. Jeg siterer «Hilde»:

En oppnår jo et vennskap som oftest ganske kjapt med en hund. Selv om en må gi litt tilbake vil jo en få så uendelig mye tilbake av en hund. Selv problemer man har med seg selv kan bli glemt når man har et levende vesen som krever kontakten din på en positiv måte. Og på den måten glemmer man litt seg selv og sine egne bekymringer også.

At dyr kan påvirke menneskers helse i en positiv retning er på mange måter beskrevet tidligere i oppgaven. Dyr er viktige for oss mennesker da de fungerer både som en venn, familiemedlem og livsledsagere. Relasjonen vår til dyr gir oss erfaringer både når det gjelder alle følelser og stadier i livet. Slike positive erfaringer med dyrene og naturen vil på mange måter være en gjenoppbyggende og beskyttende betydning som gir fordeler for å forbedre livskvaliteten (Fine et al, 2019, s.60). I den forbindelse tror jeg også at for personer som sliter med et rusproblem vil ha fordeler ved å knytte sterkere relasjoner til naturen og dyrene våre.

4.1.4 Ivaretaking av dyret

Hunder og egentlig alle dyr har jo gode og dårlige dager akkurat som oss mennesker. Det er derfor viktig å kunne se på dagsformen til hunden om den er i stand til å være rundt og samarbeide med oss mennesker eller ikke.

Sier «Tove» når jeg spør om hvilken betydning hundens egne ønsker har. Det å inkludere dyr i arbeidet sitt er blitt diskutert og debattert i årevis med tanke på etiske standpunkter, der temaer om dyrs bevissthet og følelser, gjensidig nytte og selvbestemmelse er blitt rettmessig undersøkt (Fine et al, 2019, s.60). Å bruke dyr i arbeidet sitt med hensikt i gode intensjoner er en ting, men å være bevisst i å skape et gjensidig fordelaktig miljø for hva som er etisk ansvarlig er en annen ting. «Tove» forklarer meg at hun alltid er nøye med å lytte på hundens kroppsspråk og kjenner Lissie godt nok til å vite om hun er i stand til å omgås «fremmede» mennesker den dagen eller ikke. Derfor er det grunn til å tro at hun anerkjenner hundens følelser og dermed klarer og samarbeide med god hensikt, noe som igjen vil komme til uttrykk i en sterk terapeutisk allianse (Fine et al, 2019, s.60).

Både «Tove» og «Hilde» motiverer hundene med godbit eller leker og har sjeldent opplevd at noe uventet har skjedd. Allikevel mener de at hundene kan bli veldig slitne når de må være så tilstede for å skjønne hva som skal skje, og oppholde seg blant mange ukjente i en lengre tidsperiode.

Når jeg ser hundene blir slitne er det viktig at de får mulighet til å ta pauser og ha tilgang på vann. Jeg ber også elevene av og til å ta en luftepause, og gir rom for at hunden skal få fred hvis det blir veldig krevende.

Dette viser et godt eksempel på at «Hilde» viser hensyn til hundenes egne behov og ønsker. Eksempelvis vil det å fortsette arbeidet med hunden i slike tilfeller ikke bare være uheldig og urettferdig overfor dyret, men sjansen for at situasjonen kan bidra til en mer risiko for elevene øker også. Dessuten kan dyr som hunder bli innesluttet eller etter hvert ta til motmæle som en konsekvens i uholdbare situasjoner (MacNamara, Moga & Pachel, 2019, s. 134). Viktigheten av at «Hilde» har kunnskapen om å kunne gjenkjenne hundens atferd og viser respekt overfor hunden, vil være avgjørende for å kunne drive dyreassisterte intervensjoner på en trygg og hensiktsmessig måte.

Verken «Hilde» eller «Tove» har merket noe aggressivitet blant hundene, mer det at hunden kan være «giret» og hopper opp av glede. «Jeg opplevde ikke at eleven ble redd, men at det gjorde vondt» sier «Hilde» da jeg spurte hvordan ungdommen reagerte da hunden hoppet opp. «Hilde» forteller også om en hendelse der den ene hunden hoppet opp og bet i genseren til den ene eleven. «Hilde» håndterte dette med å ta vekk hunden med en gang og viste uttrykk til hunden at slikt ikke skal skje. «Men samtidig var det viktig for meg å forklare eleven at noen hunder gjør dette i form av lek, og når genseren henger løst ned kunne hunden oppfatte dette som en lekesituasjon». Hun forteller meg at etter denne opplevelsen har de vært strengere på klesvalg på agility, og bretter heller ermene opp om genseren henger løst. I henhold til dette er det viktig å forstå motivasjonen hunden har for å utføre en atferd både av det indre og de ytre faktorene. Atferden som styres av de ytre faktorene, kan være aggressive, beskyttende, men også utforskende (Thodberg & Lidfors, 2018, s.39). At hunden oppfatter situasjonen som en lekesituasjon er jo tross alt bare noe som kan tenkes, og trenger nødvendigvis ikke å stemme. Slik jeg tolker det har «Hilde» en såpass stor tillit og kunnskap om hunden, slik at det ikke ble sett på som en faresituasjon for elevene, men at forhåndsregler må tas.

4.1.5 Hva kan andre lære av arbeid med dyreassisterte intervensjoner

«Jeg tenker det å bruke hunder i arbeid rettet mot mennesker kan brukes i mye egentlig. Både innenfor helse hvor en for eksempel kan bruke førerhunder. På bibliotek der det kan være en lesehund eller som en besøkshund for eldre». sier «Hilde». Hun mener også at det er viktig at flere profesjoner åpner øynene og bruker dyr mer i arbeid som er rettet mot mennesker, «det er et veldig positivt hjelpemiddel for å nå inn til mennesker rett og slett». I forbindelsen med å bruke dyr som en intervensjon i arbeidet sitt, er det viktig å skille mellom det at dyr utløser en positiv emosjonell respons hos mennesker, at mennesker får en terapeutisk effekt av en

aktivitet med dyr og at mennesket får terapi der dyret inngår som en del av et behandlingsopplegg (Berget & Braastad, 2018, s.52).

Både «Hilde» og «Tove» bruker dyreassisterte intervensjoner i form av dyreassisterte aktiviteter, som i hovedsak ikke trenger like mye kunnskap og tilfredsstillelse av visse kriterier som er en integrert del av et behandlingsopplegg. I dyreassistert terapi innebærer det en systematisk, dokumentert bruk av dyret med en forholdsvis forutsigbar effekt (Berget & Braastad, 2018, s.52). Allikevel krever det en viss kompetanse for å kunne gjennomføre dyreassisterte aktiviteter av god kvalitet. For det første burde en ha god kunnskap om dyrets art og deres kroppsspråk, som i dette tilfellet er hund. For det andre må en også ha nok kunnskap og erfaring for å kunne ivareta dyrenes og brukerens sikkerhet, og forstå hvordan hunden kan inkluderes på best mulig måte. Det er også nødvendig å nevne at som en profesjonell yrkesutøver kreves det en delt oppmerksomhet på både dyret og brukeren, som igjen ikke skal gå utover kvaliteten av tiltaket som tilbys (VanFleet et al., 2019, s.195).

«Tove» mener også at dyr og hunder kan brukes i de fleste jobber. «Selv på et kontor kan det gi en helt annen atmosfære når et dyr er tilstede». Hun tenker at det spesielt kan gi forebyggende effekter om en bruker dyret tidlig i arbeidet, og har virkelig troen på at dyr kan gi helsefremmende gevinster for mennesker som sliter psykisk eller med et rusproblem. Dette kan en jo også se stemmer i teorien da mennesker som er psykisk syke, og som har kontakt eller nær relasjon med hund, viser flere positive effekter på deres helsetilstand. For eksempel viser det forskning på at kontakt med hund kan være forebyggende på å utvikle depresjon, og det vil kunne ha en terapeutisk effekt på dem som allerede har en depresjon (Johannessen, 2018, s.161). At flere profesjoner kan benytte seg av dyreassisterte intervensjoner er absolutt en mulighet, og i arbeid med mennesker kan dette gi en helsefremmende effekt på mange områder.

5.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg forsøkt å belyse hvordan sosialarbeidere og andre profesjoner kan bruke dyreassisterte intervensjoner som en helsefremmende ressurs i arbeid for ungdommer. Det er spesielt lagt fokus på hvordan slike tiltak kan gjøres på skoler og andre viktige arenaer hvor ungdom tilbringer tiden sin. Ut ifra det jeg har kommet frem til, mener jeg at profesjoner som jobber i helse- og sosialsektoren eller i skolen har en fordel ved å bruke dyr i arbeidet. Spesielt for sårbare eller utsatte «grupper», som for eksempel ungdom. For å besvare problemstillingen min vil jeg trekke frem noen hovedfunn fra resultatet og drøftingen min.

Gjennom intervjuene mine er det blitt belyst flere måter å inkludere dyr i arbeidet sitt på, og hvilke helsefremmende effekter dette kan ha på brukerne. Blant annet hvordan hunder på skolen kan være en forebyggende ressurs for elever som har falt litt «utenfor» på skolen. En kan også se at ungdommer som sliter med rusproblematikk eller har spesielle behov, kan nytte seg av dyreassisterte intervensjoner med god effekt. Det viser seg også at informantene mine føler de får en bedre relasjon til brukerne sine, da det blir lettere å snakke om sårbare følelser når hunden er i tilstede. Gjennom drøftingen og intervjuene har jeg også fått et inntrykk om at hundene er med på å minske de fysiske og psykiske plagene, samtidig som det kan være med på å øke mestringstro, sosial støtte og selvtillit. Men, for å utføre dyreassisterte intervensjoner, krever det visse forkunnskaper om selve dyret og hvordan det hele kan gjøres i praksis. Dette bekrefter også informantene mine.

6.0 Litteraturliste

Agilityforeningen. (2015). Hva er agility. Hentet 16.05.19 fra

<http://www.agilityforeningen.no/p/hva-er-agility.html>

AntrozoologiSenteret. (2019). Hvem er vi. Hentet 09.05.19 fra

<http://azs.no/om-oss/hvem-er-vi/>

Arkow, P. (2019) Dyreassisterte intervensjoner i et samfunnsperspektiv: Dyrenes innvirkning på sosial kapital. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer*. (s. 77-82). Bergen: Fagbokforlaget.

Berget, B., Krøger, E. & Thorød, B, A. (2018). *Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske*. Oslo: Universitetsforlaget.

Berget, B. & Braastad, B, O. (2018). Teoretisk grunnlag for dyreassisterte intervensjoner. I B. Berget, E. Krøger & A. Thorød. (Red.). *Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske* (s.52-67). Oslo: Universitetsforlaget.

Borge, L. (2011). Liv og læring – utvikling av personlig brukskunnskap i en terapiprosess. I Borge, L., Martinsen, E, W. & Moe, T. (Red.). *Psykisk helsearbeid- mer enn medisiner og samtaleterapi* (s. 31-49). Fagbokforlaget.

Borge, L., Martinsen, E. & Moe, T. (2011). *Psykisk helsearbeid - mer enn medisiner og samtaleterapi*. Bergen: Fagbokforlag.

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Fekjær, H. (2016). *Rus: Bruk, motiver, skader, behandling, forebygging, historie* (4. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Fine, A. (2019). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: Faglig grunnlag og retningslinjer* (1. utgave. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Fine, H, A., Tedeshi, P. & Elvove, E. (2019). Tanker for fremtiden: Dyr-menneske-interaksjoner- et fagfelt i utvikling. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer.* (s. 55-68). Bergen: Fagbokforlaget.
- Friedmann, E., Son, H. & Saleem, M. (2019). Relasjoner mellom mennesker og dyr: Helse og livskvalitet. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer.* (s. 107-119). Bergen: Fagbokforlaget.
- Jacobsen, D. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg. ed.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jacobsen, D. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2. utg. ed.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Johannessen, B. (2018). Hund som helsefremmende relasjon for mennesker med psykiske lidelser. I B. Berget, E. Krøger & A. Thorød. (Red.). *Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske* (s. 159-166). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kaufmann, E, M., Beetz, A., Kinoshita, M. & Jr, R, S. (2019) Green Chimneys- et skoletilbud med dyreassisterte intervensjoner for barn med spesielle behov: Muligheter og praktiske hensyn. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer.* (s. 243-254). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kismul, L. & Kogstad, R. (2018). Inn på tunet- innhold, brukergrupper og kvalitetssikring. I B. Berget, E. Krøger & A. Thorød. (Red.). *Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske* (s. 95-109). Oslo: Universitetsforlaget.
- Larsen, A. (2007). *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode.* Bergen: Fagbokforlaget.

- Martinsen, E., Andersen, E., Borge, L., Moe, T., & Johannessen, B. (2018). *Kropp og sinn: Fysisk aktivitet, psykisk helse, kognitiv terapi* (3. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- McConnell, P. & Fine, H, A. (2019) Å se det fra hundens side: Hva terapeuter må vite om terapidyrene sine. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer*. (s. 137-147). Bergen: Fagbokforlaget.
- Mæland, G, J. (2010) Forebygging- vakker tanke eller fornuftig handling?. I Stamsø, A, M. (Red.). *Velferdsstaten i endring: Norsk sosialpolitikk ved starten av et nytt århundre*. (s. 299-322). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Pedersen, I. & Olsen, C. (2011). Grønn omsorg og samhandling med dyr for bedring i psykisk helse. I Borge, L., Martinsen, E, W. & Moe, T. (Red.). *Psykisk helsearbeid- mer enn medisiner og samtaleterapi* (s. 147-161). Fagbokforlaget.
- Pedersen, I., Olsen, C., Dalskau., L. & Sandstedt, L. (2019) Innledning til den norske utgaven. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer*. (s. 23-30). Bergen: Fagbokforlaget.
- Stamsø, A, M. (2010) *Velferdsstaten i endring: Norsk sosialpolitikk ved starten av et nytt århundre*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Thodberg, K. & Lidfors, L. (2018). Dyreatferd og dyrevelferd, terapidyr. I B. Berget, E. Krøger & A. Thorød. (Red.). *Antrozoologi: Samspill mellom dyr og menneske* (s. 29-51). Oslo: Universitetsforlaget.
- VanFleet, R., Fine, H, A., O'Callaghan, D., Mackintosh, T. & Gimeno, J. (2019) Profesjonell bruk av dyreassisterte intervensjoner: En oversikt over alternativer. I Fine, A. H. (Red.). *Håndbok i dyreassisterte intervensjoner: faglig grunnlag og retningslinjer*. (s. 189-207). Bergen: Fagbokforlaget.
- Øia, T., & Ung i Oslo 2012. (2013). *Ungdom, rus og marginalisering*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

7.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Informasjonsskriv

Forespørsel om deltaking i forskningsprosjekt

Bakgrunn og formål:

Formålet med denne oppgaven er å finne ut hvordan dyreassisterte intervensjoner kan brukes i arbeid med ungdom som en forebyggende ressurs. Jeg ønsker å finne mer ut hvordan en slik metode foregår i praksis, og hvilke erfaringer dere som arrangører sitter igjen med. I tillegg ønsker jeg å få et innblikk i hvordan jeg som sosialarbeider kan ta i bruk hund i mitt arbeid en gang i fremtiden. Oppgaven som skal skrives er en bacheloroppgave knyttet til sosialt arbeid ved Høgskulen På Vestlandet, avd. Sogndal. Oppgaven skal leveres 24.mai 2019. Dersom oppgaven får karakter A eller B, kan den bli gjort offentlig tilgjengelig via Høgskulen På Vestlandet.

Utvalg:

Jeg har spurt deg om å delta i forskningsprosjektet mitt fordi du har erfaringer med dyreassisterte intervensjoner i ditt arbeid med ungdom. Jeg tror derfor du har god nok kompetanse til å hjelpe å svare på relevante spørsmål knyttet til problemstillingen min.

Min problemstilling er: *Hva er dyreassisterte intervensjoner, og hvordan kan en sosialarbeider ta i bruk hunder som en hjelperessurs i forebyggende arbeid for ungdom?*

Hva innebærer deltaking i forskningsprosjektet?

Jeg skal i denne oppgaven benytte meg av kvalitative intervju. Opplysningene som kommer frem vil kun bli brukt til min bacheloroppgave. Intervjuet vil derfor kun inneholde spørsmål knyttet til min problemstilling og om dine erfaringer rundt dette. Jeg har en ønske om å ta opp intervjuet på båndopptaker, dersom dette er greit for deg. Oppgaven vil være anonymisert, så det vil kun være jeg som hører intervjuet, og opptaket vil derfor bli slettet når oppgaven er levert. Dersom du ikke ønsker at intervjuet skal bli tatt opp, har jeg også mulighet til å notere.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Jeg har i denne oppgaven taushetsplikt når det gjelder mine informanter og om hva jeg får høre i intervjuet. Derfor vil ditt navn bli anonymisert og erfaringer du har angående brukerne dine vil også bli anonymisert. Jeg oppfordrer deg derfor om å ikke nevne navn under intervjuet, dersom du likevel gjør dette, vil jeg anonymisere dem med fiktive navn. Båndopptaket vil bli slettet 24.mai 2019 da forskningsprosjektet er levert.

Frivillig deltaking og samtykke

I denne forskningsoppgaven står du fritt til å selv avgjøre om du vil delta i oppgaven min eller ikke. Om du velger å la deg intervjuet, har du mulighet til å trekke deg på hvilket som helst tidspunkt. Det er viktig for meg at du skal vite at du kan trekke deg uten å oppgi grunn og at det vil være helt uten konsekvenser. Dersom du deltar i intervjuet regnes det som et samtykke.

Student:

Karen Boksasp Haaland

Tlf.: xxxxxxxx

E-post.: xxxxxxxxxxxxxx

Veileder:

Magne Eikås

Tlf.:

E-post.: xxxxxxxxxxxxxx

Intervjuguide

Intervjustart

- Presenterer meg selv og prosjektet mitt.
- Forklarer hva jeg er ute etter å forstå og at informanten er eksperten.
- Gi informanten informasjonsskriv. Få bekreftet muntlig at alt er forstått.

Innledning

- Intervjupersonen får presentere seg selv. Bakgrunn, utdanning og yrkeserfaring.
- Kan du beskrive en vanlig arbeidsdag for deg?

Hoveddel

Hoveddelen har jeg valgt å dele inn i fem deler.

Dine personlige erfaringer

- Kan du si noe om hvorfor du bestemte deg for å ta i bruk dyreassisterte intervensjoner i arbeidet ditt?
- Hvorfor synes du dette er en viktig from for arbeid innenfor miljøterapeutisk arbeid/ sosialt arbeid?
- Hvilke erfaringer har du gjort deg når det gjelder hva som har fungert og ikke fungert innenfor dyreassisterende arbeid?

DAI og ungdom

- Hvilken plass har pasientenes egne ønsker under arbeidet?
- Hvordan opplever du brukerens opplevelse av hundenes hjelp?
- Kan du si noe om vennskapet og fellesskapet til ungdommene og dyrene?
- Hvordan opplever ungdommene mestring og anerkjennelse?
- Hvordan påvirker dyr og mennesker hverandre?

- Hvordan kan hunder gi helsefremmende gevinster for ungdommer med rusproblematikk?
- Kan du si noe om dyrenes betydning for ungdommene?
- Hva er det med dyr som ikke vi mennesker kan representere?

-Hvorfor virker ikke DAI for alle?

Ivaretaking av dyrene

-Hvordan lærer du/dere dyrene opp? Og hvordan påvirker læringen på dyrets atferd?

-Hvordan motiveres dyrene?

-Hvordan håndterer du dyret om noe skulle gått galt?

-Hvilke erfaringer har du på dyres reaksjon på stress?

-Hvordan håndteres dyrenes reaksjoner og belastningsgrad?

Hva kan andre lære av arbeid som inneholder DAI

-Hvem passer dyreassisterte intensjoner for?

-Hva kan andre lære om dyrenes funksjon som hjelp i sitt arbeid?

-Må man ha forkunnskaper eller spesielle erfaringer for å ta i bruk DAI?

Avslutning

- Er det noe mer du ønsker å si?

- Tusen takk for at du tok deg tid til dette intervjuet og for at du ville hjelpe meg med mitt forskingsprosjekt.